

Assens

Assens Havn er i dag en erhvervshavn uden lodspligt og håndterer primært short-sea transporter. Ovenfor ses Assens Havn omkring 1900 med to jagter, en skonnert, posthus og jernbanestation.

Havnen opstod sidst i 1600-tallet som en 80 fods træbro til post- og passagerfart, men i 1720 blev broen udbygget, og Frederik IV påbød, at der skulle opkræves havne- og bropenge. I 1792 blev ansat en havnefoged og midt i 1800-tallet var der anlagt to broer og et ekstra havnebassin. Samtidig opstod et par bådebyggerier og senere blev etableret et skibsværft, der stadig er i drift.

Havnen råder over tre pakhuse, og havnen har haft stor betydning for byens industri- og handelsvirksomheder og landbrug, ikke mindst pga. landbrugets sukkerroe- og kornproduktion. Byens store tømmerhandel, etableret af Frederik og Niels Plum i 1860, afspejler også havnens betydning.

Færgeforbindelsen mellem Assens og Årø i Sønderjylland opstod ifølge Kong Valdemars jordebog i 1231 om kongens overhøjhed, fordi der skulle være færgefart mellem de to byer. Og postvæsenet besluttede i 1640, at Assens-Årø Sundfærgen skulle være en del af datidens vigtigste postrute mellem København og Hamburg. Færgeruten blev indstillet i 1972. Men den lange færgeperiode i Lillebælt mellem Sønderjylland og Fyn fortæller om Assens havns strategiske beliggenhed. I dag er der kun en færgerute mellem Assens og Bågø, som ligger midt i Lillebælt.

De første lodser i Assens virkede fra 1759, og omkring 1900 var der en lods og en hjælperlods. De lodsede mod syd til Åbenraa og mod nord til Vejle Fjord. Lodseriet blev oprettet omkring 1880 og nedlagt i 1979 i forbindelse med lodslovens nye bestemmelser. Men skibenes langt mindre betydning pga. flytningen af gods til trafikhavne og lastbiler fjernede eksistensgrundlaget for et lodseri.

Rigsarkivet har lodsjournaler, regnskabsjournaler og diverse dokumenter fra 1969 til 1979 om Lodseriet. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Assens By.

Toldbodhuset, opført 1834 og kogehuset, opført 1824 er nogle af nutidens grundpiller i havnemiljøet i Assens Havn, hvor sejlskibene prægede søfartsbyen, havnen og handelen i 1800-tallet.

Der eksisterer kun 3 kogehuse i Danmark. Det ene ligger i Dragør, det andet i Ærøskøbing og det tredje i Assens. Kogehuset vidner om havnens betydning for søfarten og byens skibsværft, da kogehuset blev brugt til tætning af træskibe med beg og skibenes madlavning, når skibene lå i havn.

Fotoet nedenfor viser, at der både var sejlskibe og dampskibe i havnen efter krigens afslutning i 1945. Til venstre ses kogehuset, og i midten af billedet ses færgeløbet og færgen, der på vej ind til havnen fra Årø i Sønderjylland. Den kunne både medtage biler og tog, hvilket jernbanesporene fortæller. Kogehuset ses til venstre. Fotos: Lokalhistorisk Arkiv for Assens By.

Assens Lods, ejet af Assens Lodseri, er fotograferet af Lodsdirektoratet i 1954.
Det øverste foto viser lods båden før stabelafløbningen på Assens Skibs- og Bådebyggeri.
Det nederste foto viser lods båden med lodsflag ude på Lillebælt.

Denne lodsåbåd, som Assens Lodseri fik bygget i 1932 ved Thorøhuse, er fotograferet i 1944 i Assens Havn af lods E. Ritz med foderstoffirmaet FAF i baggrunden. Lodsåbåden er klinkbygget af eg, spidsgattet og har åbent cockpit og skærm over styrehuset. Den har ruf over motorrummet, et smalt ringdæk og kort agter- og fordæk. Båden var 6,10 m bred og vejede 2,5 tons.

Lodsåbåden blev i 1954 overført til Nykøbing Falster Lodseri, fordi Assens Lodseri fik den større lodsåbåd "Assens Lods", der her ses før stabelafløbningen på Assens Skibs- og Baadebyggeri. Fotos: Lodsdirektoratet.

